

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 11 Nisan, 1929

Sayı: 124

Musahabe

Kongreler Ayı

İlkbahar mevsiminin en güzel ayı nisan, hayırperver cemiyetlerimizin en mühimlerinin de mihasebe ayıdır. Bu ay içindedir ki Hilâliahmer, Himayietfal, Türkocakları gibi memleketiçinde kol budak salmış, ve hayırlı işlerde öneyak olmuş cemiyetler kongralarını yapıyorlar işlerini görüşüyorlar, ve ilerdeki faaliyetleri için de kararlarını alıyorlar.

Bu neviden cemiyetlerin, tarihi bizde yenidir. Darüşşafaka'yı kuran Cemiyeti Tedrisiye-i İslâmiye bile, cemiyet mefhumuna düşman olan mutlakiyet devirlerinde faaliyetini tatile mecbur olmuştur.

Bu gün azçok inkişafa mazhar gördüğümüz cemiyetler, faaliyetlerini tanzim ve tevsi için hür ve içtimâî tesanüdün kıymetini takdir eden bir havanın müsaadesini beklemeğe mecbur olmuşlardır. Rejim bu cemiyetlere müsaittir, kanunları bu nevi cemiyetleri himaye eder. Umumî irfan ve kültür seviyesi, bu cemiyetlerin lüzum ve faydasını takdir ederek onları besler ve tutar.

19 Nisan 1877 de teessüs ettiğine göre yarım asırlık bir tarihe malik olan Hilâliahmer cemiyetinin bu tarihi hakikaten şayanı tetkiktir. İnsaniyet ve hayırseven adamların ne derin bir imanla ne kadar engellerle çarpışarak muvaffak olduklarını

görmek bir irade ve kuvvet dersi olmakla beraber, bu adamların gayretlerini takdir ederek yardımlarını bezleden hayırseven o zatların ianelerile yapılmış işler de insana haz ve sürur verir.

Bu gün 1,000,000 liraya yakın bir bütçe ile hastalarımızın, gıdasız çocuklarımızın, kıtlığa ve felâkete uğramış vatandaşlarımızın yardımına koştüğünü gördüğümüz Hilâliahmer müessesesi işte böyle gönülleri içtimâî tesanüdün ve hayırseverliğin yüksek aşkından feyzalmış yüksek kalplerin yüksek eseridir.

Çocuk asrı! İstikbalin sulh ve muhadenetle yükselişini özleyen ve sezen büyük kalpli insanların yirminci asra vermiş oldukları unvan!

Hiç şüphe yoktur ki asrın çocuk hakkında telâkkilerinde büyük bir tahavvül ve tekâmül vardır. Çocuğun hakları mevzuu bahstir; çocuğun kendine has ruhî bir vaziyeti haiz olduğu, onun da gençlerden, ve büyüklerden büsbütün farklı bir mantığa - ve demek mümkünse -ayrı bir zihniyete malik olduğu iddia ediliyor. Tabîî bu telâkki tarzı çocuklara karşı vazifelerimizi eskilerinden çok farklı bir surette tayin ediyor. Bizde bir taraftan mektepler diğer taraftan da Himayietfal cemiyetleri bu asrî telâkkileri yaymaya çalışıyor.

Himayietfalin neşriyatı çocuk-

lara nekadardaydaly ise çocuk ruhu ve sevgisi cihetinden aileler arasında uyandıracağı alâka da okadar ehemmiyetlidir.

Bu cemiyetin 300,000 liraya vardığını öğrendiğimiz bütçesi hakikatta çok az bir şeydir. Fakat bununla da Himayietfal çocuk sevgisini ve çocuk alâkasını nekadardayabilirse okadar çok memlekete hizmet yapmış olur. Bu cemiyetin muhterem bir doktori-le konuşmuştum. Bana çocuklarını baktırmak için müracaat eden birçok ailelerin çocuk sıhhatı ve kıymeti hakkında nekadardayaz bilgiye malik olduklarını anlatmıştı. Bu hatıralar arasında cehaletten, göreneklerden doğan çok acıklı olanları da vardı.

Türk milliyetçiliğinin teessüs ve intişarında ehemmiyetli bir amil olmuş olan Türkocakları ideallerinin çoğu tahakkuk etmiş olmak itibarile kendisine yeni hedefler çizecek vaziyettedir. Halkı daha yakından kucuklayarak onu milliyet mebdelerinden ilham alan birçok muasır kuvvetlerle techiz etmek ocaklara düşüyor.

İşte bu ay içinde kongrelerini aktedecek bu üç ehemmiyetli cemiyet geçen bir yıllık faaliyetleri hulâsa ederken istikbalede bakacaklar. Dileğimiz şudur ki bu cemiyetlerle vatandaşlarımız daha çok alâkadardayolsunlar ve onlara istikbal için daha geniş iş ve hayır sahaları açsınlar. H. M.

Edebiyatımız ve Musikimiz

Türk edebiyatı, tarihte üç cephe arz etmiştir;

- 1 — Divan edebiyatı.
- 2 — Tekke edebiyatı,
- 3 — Âşık edebiyatı.

1 — Divan edebiyatı, münevver zümrenin zevkine hitap eden, ve münevver zümre tarafından vücutte getirilmiş olan bir müessesedir ki teknik itibriyle beynelmilel, telâkki itibariyle gene beynelmilel ve islâmidir.

2 — Tekke edebiyatı, müessisleri ve müntesipleri içinde münevver zümre mensupları da olmak üzere, gaye itibariyle halkçı bir müessesedir ki divan edebiyatıyla tedahul de ettiğinden teknikçe bir taraftan millî bir taraftan beynelmileldir. Ruh noktasından da böyle bir ikilik arzeder.

3 — Âşık edebiyatı, halk kütlesi içinde yetişen ve sırf halka hitap eden adamların meydana koyduğu bir müessesedir ki teknik ve ruh itibariyle millidir. Edebiyat müntesiplerince meçhul olmıyan bu tasnif hakkında bir iki istitrada lüzum görüyorum; çünkü yukarıki tasnif hemen herkesçe müsellemler olduğu halde bu istitratlar — eski ve maruf tabirle — münazaunfihtir.

Divan edebiyatının beynelmilel unsurlarına bakanlardan bir kısmı onu Türk ruhuna her noktadan yabancı saymışlardır; bu telâkki kanaatimizce yanlıştır. Divan edebiyatını bu milletin münevver zümresi ortaya koymuştur; bir milletin mümessillik hakkı dâhilerde olduğuna göre Türk Füzuli'nin, Türk Nedim'in ve daha böyle nice nice yüksek Türk zekâlarının içinde çalıştıkları müessese elbette Türkün malıdır. Ve devam ettiği asırlar zarfında, kendi janrındaki edebiyatlar, hassatan kendine model yaptığı Acem edebiyatı üstatları ayarında üstatlar yetiştirmiş olmak

haysiyetiyle, divan edebiyatı Türk milletinin ret değil, iftihar edeceği öz malıdır. Onu gayri millî saymak, kanaatimce Türk milletini mefahirinin birinden mahrum etmiye çalışmaktır. Hülâsa divan edebiyatı, Türk malıdır; ve onu ret ve inkâr edemeyiz, etmemeliyiz.

Tekke edebiyatına ait şiirlerden bir kısmının teknik tam millidir; bir kısmı da divan edebiyatından geçme ve beynelmileldir. Bu marezde, tekke edebiyatının ifade ettiği felsefenin esas itibariyle beynelmilel olduğu unutulmamalıdır. Tekke edebiyatı müntesipleri içinde Yunus Emre gibi bir harika vardır; bilhassa Bektaşî şiirleri espri itibariyle emsalsizdir.

Bu iki müessese, tamamen maziye karışmış, tarihin malı olmuştur. Bugün kimse Füzuli gibi gazel, Eşref oğlu gibi devriye yazmak istemez; istiyen bulursa bile samimî olmaz, kendisine püblik bulamaz. Çünkü Türk milletinin dünyayı görüş ve telâkki ediş tarzı değişmiştir. Gabriel Seailles'ın dediği gibi dimagî faaliyetimiz hayatı takip eder, dehâ bile bir ucube, hayatın icaplarından müstağni bir harika değildir. Bir milletin hayatı yeni bir merhaleye girdikten sonra onu maziye döndürecek bir kuvvet mutasavver değildir. San'atkar için muvaffakiyet, hayatın hakikatından ilham alabilmektedir. Şuda var ki üstat Gustave Lanson'un dediği gibi asıl tarihin mevzuu hayatla münasebetini kesmiş, ortadan kalkmış bir mazidir; edebiyat tarihini ise zamanlarındaki karilere müessir olduğu gibi bugün de bize tesir yapacak eserlerden mürekkeptir. Biz pek âlâ meselâ Baki'yi, Şeyh Galib'i okur, muasırları gibi zevk alırız; fakat Bakiyi' Şeyh Galibi takip edemeyiz.

Kanaatimce musikimiz de böyle üç cephelidir, ve bu üç cephe aynı karakterleri haizdir. Evvelki gün ansiklopedik malûmatı olan musikiden de anlıyan bir dostum ile konuşurken aynı noktalara temas ettim ve dedim ki:

— Edebiyat cephemizle musiki cephemiz arasında şu fark vardır ki, tanzimatı müteakıp Şinasi, Kemal, Hâmit, Fikret, Cenap gibi adamlar yetişmiş, yeni hayat şartlarının icap ettirdiği neticeleri anlamışlar, Garp edebiyatını okumuşlar, Avrupaî zevki memlekette temine muvaffak olmuşlardır; yeni edebiyatımız, kuvvetçe eski edebiyatımız derecesinde olmakla beraber bir mevcudiyettir. Musikimize gelince, Şark hayatı, Şark zihniyeti indiras ettiği için musikisinin devamına imkân yoktur; dikkat edince, eski bestekârlarımız ayarında bestekârların yetişmemekte olduğu bile eski musikinin devamını imkânsız gösterecek avamîl ve delâilden sayılabilir. Avru aî musiki namına bugüne kadar ortaya konan şeylerin ise Türk musikisiyle alâkası nedir? Bu noktadan düşünülecek olursa, eski musiki zevki, eski edebiyat zevkinden daha kuvvetli, daha canlıdır. Bu hal eski musikinin devamına işaret olamayacağı gibi Garp eserleriyle iktifa etmemize de bir sebep olamaz. Âşık edebiyatının beste kısmının çok yalnız zaptedilmesinden mütevellit esefengiz vaz'iyeti ise bu makaleye sığdırmak istemiyorum. Vasıl olmak istediğim netice Avrupaî Türk musiki eserlerinin henüz mevcut olmadığı fikirdir. Bunun neticesi olarak ta denebilir ki, musiki vicdanımızda Avrupaî bir zevk inkılâbı olmamıştır. Ferden Garp musikisi terbiyesi görenlerin şahsî zevkleri münferit birer hadisedir.

ALİ CANİP